

Nå telte han deg også!

Halvor Kjølstad
psykologspesialist

Tevje Revheim

Mer vekt på holdninger trenger ikke å stå i motsetning til fornuftig vekt på «tellbar» tvang.

MINIMALISERING: Bruk av tvang må bli redusert til det helt nødvendige, skriver Halvor Kjølstad og Tevje Revheim ved Sykehuset Telemark i sitt tilsvar til Julius Okkenhaug sitt innlegg i februarutgaven.

Illustrasjon: Faximile fra forrige nummer.

DEBATT: TVANG

Registrering og telling av tvangsrelaterte hendelser kan være et godt utgangspunkt for endring av både praksis og holdninger, mener forfatterne av dette innlegget.

I et innsiktsfullt innlegg i februarutgaven pekte psykolog Julius Okkenhaug på det han opplever som et ensidig fokus på tvangen vi kan telle, i motsetning til den opplevde tvangen og krenkelsene pasienter blir utsatt for. Okkenhaug utfordrer oss til å tenke igjennom holdningene våre. Dette er et viktig poeng; når pasienter blir møtt med respekt, kan selv en tvangsinnleggelse oppleves som omsorg, og

mangel på respekt kan bidra til at en frivillig innleggelse oppleves som krenkende. Samtidig er det klart at tvang i seg selv er et vesentlig inngrep i det enkelte menneskets autonomi og integritet.

Tvang i seg selv er et vesentlig inngrep i det enkelte menneskets autonomi og integritet

Ikke motsetning

Vi vil her argumentere for at mer vekt på holdninger ikke trenger å stå i motsetning til fornuftig vekt på «tellbar» tvang. Systematisk registrering og telling av tvangsrelaterte hendelser kan være et godt utgangspunkt for endring av både praksis og holdninger.

Det er vanlig å tenke at vår atferd styres av våre holdninger. For å endre atferd (her: redusere tvangsbruk og krenkelser) bør vi derfor tenke igjennom våre holdninger. Dessverre vil det ofte være mer uklart hva dette fokuset konkret skal være, og det vil ikke være lett å vite om en har nådd eller kommet nærmere sine mål. Konkrete mål og kontinuerlig tilbakemelding er vesentlig når en vil endre praksis i en organisasjon. Okkenhaug viser til hvordan bedre holdninger ligger bak innføring av brukerstyrte plasser, noe som har redusert antall tvangsinnleggelse. Trolig kan dette eksempelet også snus rundt og vise hvordan innføring av brukerstyrte plasser bidrar til endring av holdninger, jamfør Leon Festingers teori om kognitiv dissonans.

Våre metoder

På Psykiatrisk klinikk ved Sykehuset Telemark er vi opptatt av endringsarbeid med utgangspunkt både på «tellesiden» og på holdningssiden. For tiden har vi et prosjekt gående hvor vi blant annet gjennomgår journalene til alle pasienter som er på tvang uten døgn, og et utvalg av journaler til pasienter (40 prosent) hvor tvangen har blitt opphevet ved kontrollundersøkelse innen 24 timer. Vi har også hatt en spørreundersøkelse blant behandlere til pasientene med hyppige tvangsinnleggelse, og en bruker spør bruker-undersøkelse blant sistnevnte pasientgruppe. Videre ser vi særlig på samarbeid i førstelinjen ved innleggelse. Data og erfaringer fra prosjektet oppsummeres nå og vil være utgangspunkt for konkrete tiltak med sikte på riktigere tvangsbruk og mer frivillighet i behandlingen.

Holdninger

Ellers har vi i flere år gjennomført seminarer og fagdager med vekt på holdninger. Arnhild Lauveng har vært hos oss, og vi har kjøpt hennes forestilling «I morgen var jeg alltid en løve». Henrik Mestad har fremført tankevekkende tekster av Olav H. Hauge, og Thorvald Steen har kåsert om verdifulle elementer i psykiatriens ellers ikke alltid like laudable historie. Vi er også opptatt av kontinuerlig fagetisk refleksjon, og har hatt en runde med enhetsvise etikkseminarer. Vi planlegger å videreføre et samarbeid med Senter for medisinsk etikk ved Universitetet i Oslo.

Vi håper at både tellingsbaserte og holdningsrettede tiltak, sammen med styrket bruker- og pårørendemedvirkning, vil bidra til at stadig flere pasienter vil oppleve at de blir møtt på en verdig og respektfull måte hos oss. Målet er at tvangsbruken blir redusert til det helt nødvendige.

tevje.revheim@sthf.no